

Pamiatková rada

Zápisnica zo zasadnutia

24.1.2022, 15:00 hod.

I.

Prítomní členovia Pamiatkovej rady prezenčne:

prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD.

Ing. Vladimír Kohút

Ing. arch. Pavol Pauliny, PhD.

PhDr. Zuzana Zvarová

Online prítomní členovia Pamiatkovej rady:

doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc.

Mgr. art. Barbara Davidson, ArtD.

doc. Ing. Oto Makýš, PhD.

PhDr. Karel Prášek

Ing. arch. Ivan Masár

Ing. arch. Silvia Kovárová, PhD. (Petrášová)

Nepřítomný člen Pamiatkovej rady: Mgr. Alexandra Kusá, PhD.

Za MK SR:

Ing. arch. Zuzana Kochánková, PhD. - odbor ochrany pamiatkového fondu, sekcia kultúrneho dedičstva, riaditeľka

Mgr. Radoslav Kutaš – štátny tajomník 1

Mgr. Natália Milanová – ministerka (na záver)

JUDr. Katarína Nádaždyová - tajomníčka Pamiatkovej rady

Prítomní hostia (online):

Mgr. Dalibor Mat'ko – vedúci odboru legislatívy a správneho práva MK SR

JUDr. Ivana Strižencová - odbor legislatívy a správneho práva MK SR

II.

Zasadnutie Pamiatkovej rady (ďalej len „PR“) sa konalo 24.1.2022 od 15:10 hod. hybridnou formou (prezenčne v zasadačke ministerstva a dištančne prostredníctvom telekonferencie). Zvolanie PR iniciovalo MK SR k téme – vládny návrh zákona o výstavbe, ktorý je toho času v legislatívnom procese (návrh doručený na prerokovanie NR SR) v kontexte negatívnych ohlasov odbornej pamiatkarskej verejnosti.

Tajomníčka PR preverila účasť členov PR. Bolo zistené, že na online zasadnutí bolo prítomných 6 členov, 4 členovia sa zasadnutia zúčastnili prezenčne v zasadačke pani ministerky, jedna členka nebola prítomná. Zasadnutia sa zúčastnili pozvaní hostia.

Ing. arch. Zuzana Kochánková, PhD. – riaditeľka odboru ochrany pamiatkového fondu, sekcia kultúrneho dedičstva (ďalej len „riaditeľka OPF“) prítomných privítala a stručne informovala o dôvodoch zvolania Pamiatkovej rady.

Slova sa ujal štátny tajomník, ktorý na začiatku uviedol postoj MK SR. Diskusia o postavení krajských pamiatkových úradoch (ďalej len „KPÚ“) a Pamiatkového úradu SR (ďalej len „PÚ SR“) bola vyvolaná legislatívnym procesom zákona o výstavbe. Potvrdil, že túto diskusiu uchytilo MK SR na „chvoste“. Potvrdil, že KPÚ a PÚ SR nebudú transformované na stavebné úrady, ale špecializované stavebné úrady. Snahou MK SR je, aby sa v procese rekonštrukcie stavebného práva dostala starostlivosť o pamiatky „pod jednu strechu“.

Prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD., predseda PR, konštatoval, že potrebujeme nový pamiatkový zákon.

Štátny tajomník doplnil informáciu o komunikácii ohľadne finančného obnosu. Suma vrátane ľudského kapitálu bola vyčíslená v spolupráci s PÚ SR, pričom ju takto komunikovala aj pani ministerka na zasadnutí vlády SR.

Na margo poznámok o absencii komunikácie počas príprav návrhu zákona o výstavbe s odbornou verejnosťou vrátane PR, riaditeľka OPF vysvetlila, že sa MK SR oboznámilo s návrhom zákona až v medzirezortnom pripomienkovom konaní, pričom bol pripomienkovaný v úzkej súčinnosti s PÚ SR a v časovej tiesni. Z toho dôvodu nebola zvolaná ani PR.

Ing. Vladimír Kohút upozornil, že na nový stavebný zákon vypúšťa proces územného konania. Nakoľko územnoplánovacia dokumentácia musí byť spracovaná, umožňuje sa „odborne spôsobilým“ osobám kontrolovať jej súlad s predloženým stavebným zámerom. Problém je v nedostatočnom pokrytí územia Slovenska schválenými územnými plánmi zón. Spochybnil tvrdenia predkladateľa materiálu o skrátení stavebných konaní.

Riaditeľka OPF informovala o finančných a personálnych potrebách a proces stručne komentovala.

Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. dôrazne upozornil, že navrhovaný zákon sa netýka archeologických nálezísk, resp. len v min. miere. Nie všetky archeologické náleziská sú vyhlásené za národné kultúrne pamiatky. Je názoru, že väčšina aktivít sa nebude starať o archeologické náleziská. Vyjadril obavy z dvojkoľajnosti špecializovaných stavebných úradov, pričom kládol otázku týkajúcu sa ich potreby. Za neľahkú úlohu považuje aj nábor nových ľudí. Svoje obavy oprel o stanovisko pamiatkarov (v prílohe), ktoré bolo členom PR k dispozícii pred zasadnutím PR (zaslal Ing. V. Kohút mailom).

Riaditeľka OPF uviedla, že návrh zákona nemá ambíciu všetko riešiť, pričom platí, že stavby sa z dôvodu existencie archeologických lokalít nepovoľujú.

Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. navrhol pripraviť dohodu o návrhu zmien. Zdôraznil, že vo vzťahu k archeologickým lokalitám treba byť opatrný. Obáva sa, že archeológia ostane bokom.

Ing. Vladimírovi Kohútovi chýba analýza na základe čoho dochádza k deklarovaniu zrýchleniu stavebného konania. Kládne otázku kde nábrať ľudí, pričom upozorňuje na skutočnosť, že nie sú schválené financie. Opätovne upozorňuje na absencie územnoplánovacích dokumentácií.

Slova sa ujal PhDr. Karel Prášek, ktorý konštatoval, že PR sa zvoláva neskoro. Celý problém vidí v nepochopení celej veci. Pripomenul, že aj pri pamiatkovom zákone zažilo Slovensko najväčší stavebný boom. Povedal, že všeobecným zákonom sa nemá deliť pamiatkový fond. Zdôraznil podmienku kreovania špecializovaných stavebných úradov – financie, ľudia a celý pamiatkový fond. Ako zamestnanec KPÚ si je vedomý nedostatku finančných prostriedkov, času, časový stres vyvíjaný na zamestnancov. Vidí dve možnosti: ostať v pozícii dotknutého orgánu alebo ísť cestou konajúceho orgánu s podmienkami (financie, ľudia, celý pamiatkový fond).

Otvorila sa krátka diskusia k obnove pamiatkového fondu, na čo treba byť v kontexte zákona o výstavbe opatrný.

Štátny tajomník upozornil na pozície dotknutého orgánu a konajúceho orgánu. Pozície vysvetlil. Vysvetlil zároveň, že konanie na špeciálnom stavebnom úrade, t. j. KPÚ nemusí byť také, ako je nastavené v zákone o výstavbe. Predkladateľ návrhu zákona deklaruje, že lex specialis – špeciálny zákon, ktorým je pamiatkový zákon, môže konanie na KPÚ upraviť odlišne. Tzn., že môžeme konanie upraviť výhodnejšie tam, kde to má zmysel. Ak sa KPÚ nestane špeciálnym stavebným úradom, ostane v pozícii dotknutého orgánu, pričom nebude mať dosah v stavebných konaniach a ostane mu slabá pozícia. Zdôraznil, že MK SR nie je proti pamiatkovej obnove, ale chce mať pamiatkové hodnoty pod kontrolou aj tým spôsobom, že KPÚ bude koncový orgán, ktorý vo veci rozhodne.

Ing. Vladimír Kohút opätovne upozorňuje, že chýbajú záruky finančného krytia. Má názor, že nie je dobre pripravený úmysel skracovania stavebných konaní.

V súvislosti s absenciou územných plánov štátny tajomník stručne upozornil na zákon o územnom plánovaní. Uvedomuje si, že bez financií a ľudí nebude možné tento legislatívny zámer realizovať. K pripomienke o obsiahnutí celého pamiatkového fondu uviedol, že MK SR má zámer rozbehnúť konania vo vzťahu k pamiatkovému fondu len v čiastkovom rozsahu. Doplnenie bude možné neskôr. I keď čiastkový pamiatkový fond nie je dokonalé riešenie, stále je to veľká časť pamiatkového fondu.

Prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD. vyslovil názor, že zvýšené kompetencie môžu vyvolať tlak na KPÚ, PÚ SR, pod ktorým sa predpokladá vydávanie nekompetentných rozhodnutí. Preto položil otázku týkajúcu sa legislatívnych procesov.

Riaditeľka OPF vysvetlila, že v súvislosti so zákonom o výstavbe je nutné pripraviť následnú novelu pamiatkového zákona v lehote v zmysle uznesenia vlády SR. Doplnila informáciu, že

pamiatkový zákon, odhliadnuc od zákona o výstavbe, je v pláne legislatívnych úloh vlády (jar 2023).

Štátny tajomník informoval, že legisvakačná doba je dlhšia. To vytvára priestor pre nastavenie procesov podľa našich predstáv. Predpokladá, že legisvakačná doba sa pravdepodobne predĺži. Čo sa týka ľudí uviedol, že zamestnanci sa rozdelia na zamestnancov s agendou ochrany pamiatkového fondu a zamestnancov s agendou stavebného konania. Pre danú pracovnú pozíciu budú primerane zodpovedať kvalifikačné predpoklady. Tzn., že pamiatkari budú poskytovať odborné zázemie pre „stavebných“ úradníkov.

Ing. Vladimír Kohút navrhol vyčleniť finančné prostriedky vyslovene určené na územnoplánovacie dokumentácie na Slovensku na obdobie napr. 1 roka.

Štátny tajomník potvrdil, že bez územnoplánovacie dokumentácie sa nebude dať konať. Podotkol, že MK SR toto nevyrieši, ale predkladateľ - MDaV SR si toto uvedomuje. Krátko sa vrátil k téme financovania KPÚ/PÚ SR. Uviedol, že keď sa ukáže, že to nevieme finančne saturať, „vrátime sa z cesty späť“. V tomto procese vidí šancu pre ochranu pamiatkového fondu. Pamiatky musia byť súčasťou stavebného konania od začiatku až do konca.

Pani PhDr. Zuzana Zvarová vníma absenciu pamiatkových zón a archeologických nálezísk ako riziko ich ochrany.

Štátny tajomník spolu s riaditeľkou OPF oponovali tým, že v týchto konaniach bude KPÚ v pozícii dotknutého orgánu. Ostatne povinnosť KPÚ vydávať záväzné stanoviská pre konajúce orgány. Ak bude v pamiatkovej zóne národná kultúrna pamiatka, táto bude vyňatá a bude predmetom stavebného konania na KPÚ ako špeciálneho stavebného úradu.

PhDr. Zuzana Zvarová položila otázku týkajúcu sa národnej kultúrnej pamiatky, ktorá je zároveň objektom Väzenskej a justičnej stráže a z toho titulu je vyňatá z kompetencií KPÚ ako špeciálneho stavebného úradu. V tomto vidí nejasnosť ustanovenia. Štátny tajomník vysvetlil, že v tomto prípade preváži verejný záujem bezpečnosti nad verejným záujmom ochrany národnej kultúrnej pamiatky.

Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. opätovne vyjadril názor, že archeologické náleziská sú akoby na nižšej úrovni (ak nie sú národná kultúrna pamiatka), preto sú mimo rámec tohto zákona a tým požívajú nižšiu formu ochrany. Otvoril krátku diskusiu na tému pamiatkovej ochrany v procese stavebného konania v zahraničí, pričom požiadal o informáciu, či je niekde v zahraničí v legislatíve zakotvený takýto postup. V tejto súvislosti štátny tajomník stručne vysvetlil históriu legislatívneho prostredia na Slovensku, ktoré je v porovnaní s okolitými krajinami špecifické.

Štátny tajomník prejavil názor, že čím väčšie územie by sme mali týmto zákonom pokryté, tým náročnejšie by bolo nastaviť procesy na KPÚ. Čím väčší „objem“, tým je vyššia pravdepodobnosť vzniknutých problémov. Uviedol, že v zónach je menšia koncentrácia národných kultúrnych pamiatok, pričom archeologické náleziská sú obrovské plochy, ktoré zároveň v spoločnosti vyvolávajú aj kontroverzné názory. Verí, že sa podarí vyjednať priestor

pre KPÚ ako kompetentné orgány. Ak to „pôjde“, môžu byť neskôr zaradené aj zóny. Toto považuje za kompromisné riešenie pre všetky strany.

Riaditeľka OPF uviedla, že ochrana pamiatok ide v okolitých krajinách do útlmu (napr. Maďarsko a Poľsko). Český pamiatkový ústav ide vedeckou cestou. Stavebný zákon tam neprešiel.

Štátny tajomník zhrnul tri možnosti: rozhoduje iný orgán štátnej správy ako špeciálny, hybrid a všetko „pod jednou strechou“. Ide o to, kto má rozhodovať.

K diskusii sa pripojila aj pani ministerka, ktorá potvrdila, že personálne, kompetenčné a finančné otázky odzneli aj na rokovaní vlády. Priestor je stále otvorený, pričom aj v NRSR sa môže stať čokoľvek. MK SR záleží na dosahu na pamiatkový fond a na jeho rešpektovaní. Nechceme, aby stavebný boom nerešpektoval pamiatky. Kompromisné riešenie ešte nepoznáme. Už aj táto verzia návrhu zákona je lepšia ako jej prvá verzia.

Riaditeľka OPF požiadala členov PR o súčinnosť pri príprave novely pamiatkového zákona. Štátny tajomník doplnil presvedčenie o nutnosti nastaviť procesy v oblasti ochrany pamiatkového fondu bez ohľadu na to, ako dopadne zákon o výstavbe. Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. vzniesol požiadavku urýchliť procesy tvorby novely pamiatkového zákona. Navrhol tiež, aby ministerstvo zabezpečilo stanovisko PÚ SR, resp. KPÚ k návrhu zákona. Na záver, resp. bezprostredne po ukončení zasadnutia navrhol PhDr. Karel Prášek hlasovať o vypustení ustanovenia § 6 ods. 1 písm. f) návrhu zákona v zmysle, či PR navrhuje jeho vypustenie alebo nie. O tomto návrhu Pamiatková rada nehlasovala.

Pozn.: § 6 ods. 1 písm. f) – „krajský pamiatkový úrad v prvom stupni a Pamiatkový úrad Slovenskej republiky v druhom stupni pre stavby, ktoré sú národné kultúrne pamiatky, pre stavby v pamiatkovej rezervácii a pre stavby nachádzajúce sa na území zapísanom do Zoznamu svetového dedičstva za podmienok ustanovených v medzinárodnej zmluve, okrem tých stavieb, ktoré sú v správe služobných úradov Zboru väzenskej a justičnej stráže, stavieb pre obranu štátu, stavieb pre bezpečnosť štátu a stavieb pozemných komunikácií,“

III.

Prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD. v závere rokovania konštatoval, že na mnohé položené otázky dostali odpoveď. Poďakoval zúčastneným a rokovanie o 16,45 hod. ukončil bez prijatia záverov zasadnutia.

Originál zápisnice je uložený u tajomníčky PR.

prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD., predseda PR.....

Zapísala: JUDr. Katarína Nádaždyová, tajomníčka PR.....